

Analyzing and Identifying the indicators of planning and designing a happy urban landscape

Davood Vafadari Komarolya¹, Hossein Nazmfar^{2*}, Ahmad Hami³, Mohammad Hasan Yazdani⁴

1.Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

2.Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran
E: nazmfar@uma.ac.ir

3.Department of Landscape Engineering, Faculty of Agriculture, University of Tabriz, Tabriz, Iran

4.Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

Received Date: 05 October 2024 Accepted Date: 04 December 2024

Abstract

Background and Aim: Urban landscapes are considered one of the most important urban spaces and can play an important role in creating a sense of happiness for citizens; for this reason, they should be the focus of experts and examined from different perspectives. Accordingly, the purpose of the present study is to analyze and identify the indicators of planning and designing a happy urban landscape.

Methods and Material: In order to achieve the research goal, library resources were used to write the introduction and interview experts in the field in two stages to obtain the indicators, with a sample size of 24 experts. In the first interview, the indicators were obtained, then in the second interview, the importance of the indicators was determined by forming an actor-target matrix. Subsequently, the obtained data was entered into the MACTOR software and ATLAS.ti software and analyzed.

Results and Discussion: The results showed the indicators of the existence of green spaces and urban parks, the existence of places for social interactions, having security and safety, using diversity and color balance, prioritizing the role of humans in urban spaces, the existence of sidewalks and The existence of spaces for the most frequent recreational activities, the indicators of the existence of green spaces and urban parks and prioritizing the role of humans in the most important urban spaces and the indicators of the existence of green spaces and urban parks, the existence of places for social interactions, having security and Safety, taking advantage of diversity and color balance and prioritizing the role of humans in urban spaces are the most converging indicators. In general, experts should make the human-centeredness index of urban spaces the main criteria in their planning and designs in order to increase the desire of citizens to be active and happy in cities with the importance of human role.

Key words: Urban spaces, Urban open spaces, Urban green spaces, Urban parks, Happiness.

* Corresponding Author Email: nazmfar@uma.ac.ir

Cite this article: Vafadari Komarolya, D., Nazmfar, H., Hami, A., & Yazdani, M. H. (2024). Analyzing and Identifying the indicators of planning and designing a happy urban landscape. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 5(4), 69-86.

واکاوی و بازشناسایی شاخص‌های برنامه‌ریزی و طراحی منظر شهر شاد

داود وفاداری کمارعلیا^۱، حسین نظم فر^{۲*}، احمد حامی^۳، محمدحسن یزدانی^۴

۱- گروه برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲- گروه برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۳- گروه مهندسی فضای سبز، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

۴- گروه برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: مناظر شهری از مهم‌ترین فضاهای شهری محسوب می‌شوند و می‌توانند در ایجاد حس شادی شهروندان نقش مهمی را ایفا نمایند؛ به همین دلیل باید مورد توجه متخصصین قرار گرفته و از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار بگیرند، بر همین اساس هدف از تحقیق حاضر واکاوی و بازشناسایی شاخص‌های برنامه‌ریزی و طراحی منظر شهری شاد می‌باشد.

روش بررسی: در راستای دستیابی به هدف تحقیق از منابع کتابخانه‌ای به جهت نگارش مقدمه و مصاحبه از متخصصین امر در دو مرحله برای دستیابی به شاخص‌ها بهره گرفته شد که تعداد نمونه‌ها از ۲۴ متخصص تشکیل گردید. در مصاحبه اول شاخص‌ها به دست آمد سپس در مصاحبه دوم با تشکیل ماتریس بازیگر - هدف اهمیت شاخص‌ها مشخص شد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری، وجود مکان‌هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره‌گیری از تنوع و توازن رنگی، اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری، وجود پیاده‌راه‌ها و وجود فضاهای فعالیت‌های تفریحی پرتکرارترین، شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری و اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری بااهمیت‌ترین و شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری، وجود مکان‌هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره‌گیری از تنوع و توازن رنگی و اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری همگراترین شاخص‌ها می‌باشند. در مجموع متخصصین شاخص انسان محور بودن فضاهای شهری را باید ملاک اصلی در برنامه‌ریزی‌ها و طراحی‌های خود قرار دهند تا با اهمیت به نقش انسان تمایل شهروندان به حضور فعال و شاد در سطح شهرها را افزایش دهند.

کلیدواژه‌ها: فضاهای شهری، فضاهای باز شهری، فضاهای سبز شهری، پارک‌های شهری، شادی.

* نویسنده مسئول: nazmfar@uma.ac.ir

ارجاع به این مقاله: وفاداری کمارعلیا، داود، نظم فر، حسین، حامی، احمد، یزدانی، محمدحسن. (۱۴۰۳). واکاوی و بازشناسایی شاخص‌های برنامه‌ریزی و طراحی منظر شهر شاد. فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، ۵(۴)، ۸۶-۶۹.

مقدمه و بیان مسأله

شهرنشینی محصول توسعه اجتماعی و اقتصادی تا مرحله معینی است و فرآیند پیچیده‌ای است که در آن عوامل بسیاری مانند جمعیت، اقتصاد و جامعه در تعامل هستند (Chan, 2010, Zhong and Chen, 2022). به دنبال رشد شهرنشینی، اثرات زیان‌باری برای شهرها ایجاد شده است. تداوم این مدل رشد جمعیت، شهرنشینی شهرهای کنونی را با بحران‌های اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی روبرو کرده است (بخشی و همکاران، ۱۴۰۳). شهرها نقش چند وجهی در توسعه اجتماعی دارند، شهرنشینی یک نیاز اجتناب‌ناپذیر برای ارتقای پیشرفت اجتماعی است (Guan et al., 2018, Zhong and Chen, 2022) و رفاه ساکنان شهری نیز ارتباط تنگاتنگی با آن دارد (Kamei et al., 2021, Zhong and Chen, 2022).

در حال حاضر، بیش از نیمی از جمعیت انسانی جهان (۵۵٪) در شهرها زندگی می‌کنند (UN-Habitat, 2022, Syamili et al., 2023). اما انتظار می‌رود این نسبت تا سال ۲۰۵۰ به ۶۸٪ افزایش یابد (UN, 2019, Syamili et al., 2023). رفاه ساکنان شهری برای تحقق حداکثر پتانسیل آنها در مواجهه با عوامل استرس‌زای روزمره زندگی شلوغ شهری بسیار مهم است (Houlden et al., 2018, Syamili et al., 2023).

عوامل محیطی شهرها به طور فزاینده‌ای با کیفیت زندگی و رفاه در بافت‌های شهری مرتبط است (Mouratidis, 2018, Patino et al., 2023). از جمله مسائل اصلی و دغدغه‌ای فعلی در شهرهای معاصر، افول شادی و نشاط است که زمینه کاهش حس تعاون اجتماعی و پیوندهای گروهی، کاهش همبستگی خانوادگی و محلی، کاهش حمایت‌های عاطفی و رضایت‌مندی و تضعیف شدن حضور در عرصه‌های همگانی و غیره را به دنبال داشته که برای رفع آن می‌بایست با پرداختن به ویژگی‌های مختلف شادی در محلات گوناگون شهری به عنوان یکی از اهداف نهایی توسعه پایدار جوامع شهری اقدام نمود (حسنعلی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۳). منظر شهری در واقع کمیت پیوسته از نشانه‌ها و نمادهایی است که به ارزش‌ها، معانی و چیزهایی مانند آنها واقعیت می‌بخشد. ویژگی اصلی منظر شهری، بیان ساختار اجتماعی - فضایی به صورت پدیده‌ای «عینی - ذهنی» می‌باشد و یا به عبارت دیگر منظر شهری جلوه‌ای است که تنها در رابطه انسان و محیط نشان داده می‌شود (Daneshpour and Danesh Pajouh, 2014). وجود و دسترسی به مناظر و فضاهای سبز در سراسر شهرها به موضوعات مهمی برای سیاست‌های شهری در سراسر جهان تبدیل شده است. فقر و عوامل اجتماعی از عوامل اصلی تعیین‌کننده سلامت انسان در مناطق شهری هستند. با این حال، ویژگی‌های محیطی همبستگی مثبتی با رفاه و سلامت دارند. مناظر و فضاهای سبز شهری به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در طیف گسترده‌ای از عوامل مرتبط با کیفیت زندگی شهری مورد توجه روزافزونی قرار گرفته‌اند (James et al., 2016, Markevych et al., 2017, Mouratidis, 2021, Patino et al., 2023). از این رو، ادغام منظر و فضای سبز شهری در محیط شهری رو به رشد به طور گسترده‌ای به عنوان یک راه حل مبتنی بر طبیعت برای افزایش شادی و رفاه درک شده شناخته می‌شود (UNECE, 2021, WHO, 2017, Syamili et al., 2023, 2023). اهمیت محیط ساخته شده برای سلامتی و رفاه به طور گسترده تایید شده است (Barton, 2009, Ambrey, 2016).

برنامه ریزی کاربری زمین پتانسیل ایجاد محیط‌های ساخته شده را دارد که سلامت و رفاه ساکنان را ارتقا می‌دهد. دسترسی به منظر و فضای سبز یک کانال امیدوارکننده است که از طریق آن برنامه ریزی می‌تواند از سلامت و رفاه ساکنان حمایت کند (Barton, 2009, Carmichael et al., 2013, Ambrey, 2016). تصور می‌شود که در دسترس بودن فضای سبز در محله ساکنین باعث افزایش فعالیت بدنی می‌شود (Coombes et al., 2010, Ambrey, 2016) که بخش قابل توجهی از آن در محدوده‌های محله‌ها اتفاق می‌افتد (Hurvitz et al., 2014, Ambrey, 2016).

در سطح جهانی، منظر و فضای سبز به طور گسترده‌ای به عنوان یک رفاه شهری حیاتی در نظر گرفته می‌شود (Rostami et al., 2017, Ambrey and Jamali Shahni, 2016). منظر و فضای سبز چندین مزیت را ارائه می‌دهد؛ از حفاظت از تنوع زیستی پشتیبانی می‌کند (Rupprecht et al., 2015, Ambrey and Jamali Shahni, 2017)، ارزش زیبایی شناختی را ارائه می‌دهد و فرصت‌های تفریحی و فضایی را برای فعالیت‌های اجتماعی فراهم می‌کند (Anderson and Minor, 2017, Ambrey and Jamali Shahni, 2017). در کنار مزایای فراوانی که بیان شد، فضای سبز ممکن است به طور گسترده‌تر به عنوان یک محیط ترمیمی مانند طبیعت در نظر گرفته شود (Van den Berg et al., 2015, Ambrey and Jamali Shahni, 2017). علاوه بر این، منظر و فضای

سبز به عنوان یک محیط ترمیم‌کننده می‌تواند فرار از مکان‌های شلوغ و تحریک‌کننده را فراهم کند (Kaplan, 1995, Ulrich et al., 1991, Ambrey and Fleming, 2014, Arnberger, 2012, Kuo et al., 1998, Kuo et al., 1998, Ambrey and Jamali Shahni, 2016, Ambrey, 2017) و مهم‌تر از همه، این فرصت را نیز فراهم می‌کند فرد استراحت نماید. از این نظر، فضای سبز زمانی که فردی از نظر ذهنی خسته است ممکن است مزایای روان‌شناختی به همراه داشته باشد (Kaplan and Kaplan, 1989, Kaplan, 1995, Ambrey and Jamali Shahni, 2017). از طریق این مکانیسم، منظر و فضای سبز ممکن است به عنوان حمایت‌کننده از رفاه روانی فرد در نظر گرفته شود (Ambrey and Jamali Shahni, 2017).

ترویج منظر شهری سبز اغلب به عنوان یک راه مفید و مؤثر برای حمایت از رفاه ذهنی افراد مطرح شده است (Douglas et al., 2021, Hartig et al., 2014, Markevych et al., 2017, Wu et al., 2021). رضایت از زندگی می‌تواند سطوح کلی رفاه ذهنی افراد را منعکس کند و در طول سالیان متمادی نسبتاً پایدار است (Pavot and Diener, 2008, Schimmack et al., 2009, Wu et al., 2021). بنابراین، بررسی ارتباط بین سرسبزی شهری و رضایت از زندگی برای درک بیشتر مزایای سلامت بلندمدت سرسبزی مهم است. جنبه سرسبزی شهری از طریق کاهش ناراحتی‌های ناشی از آلودگی هوا، صدا و گرما، بازگرداندن استرس و ایجاد ظرفیت‌ها از نظر فعالیت بدنی و انسجام اجتماعی، به‌زیستی ذهنی فرد را نشان می‌دهد (Hartig et al., 2014, Liu et al., 2019, Markevych et al., 2017, Wang et al., 2019, Wu et al., 2021).

در بسیاری از تحقیقات مرتبط با مناظر و فضاهای سبز و رفاه شهروندان به طور ویژه بر سلامت روانی و جسمی و بررسی تمایل انسان به حضور در طبیعت توجه شده است (Lee and Maheswaran, 2011, Douglas et al., 2017, Krefis et al., 2018, Gianfredi et al., 2021, Nguyen et al., 2021, Mitchell, 2013, Marselle et al., 2015, Fagerholm et al., 2021, Mintz et al., 2021, Yang et al., 2022, Reyes-Riveros et al., 2021). اما در تحقیقات کمی به طور ویژه بر ارتباط منظر و فضاهای سبز شهری و شادی شهروندان توجه شده است (Nisbet et al., 2011, Zelenski and Nisbet, 2014, Syamili et al., 2023).

با توجه به مطالب بیان شده می‌توان گفت منظر شهری از ارکان مهم شهرها محسوب می‌گردد و لذا باید مورد توجه برنامه ریزان شهری، طراحان شهری و مسئولین مربوطه قرار گیرد. در همین راستا هدف از تحقیق حاضر واکاوی و بازشناسایی شاخص‌های برنامه ریزی و طراحی منظر شهری شاد می‌باشد و سوالات پژوهش نیز به این صورت است که شاخص‌های برنامه ریزی و طراحی منظر شهری شاد چه می‌باشند؟ و اهمیت شاخص‌های مذکور به چه صورت می‌باشد؟ همچنین در ارتباط با نوآوری تحقیق حاضر می‌توان بیان نمود توجه به مقوله منظر شهری شاد کاملاً تحت تأثیر شهر شاد قرار گرفته و به‌صورت فرعی در زیر مجموعه شهر شاد به آن پرداخت شده است.

از آنجایی منظر شهری از مهم‌ترین ارکان شهرها محسوب می‌شوند و می‌توانند نقش مهمی در شادی شهروندان داشته باشند باید به‌صورت مستقل و جداگانه مورد بررسی قرار گیرند تا شکاف ایجاد شده در تحقیقات مرتبط با منظر شهری و شادی برطرف شده یا کم‌رنگ گردد؛ لذا پژوهش حاضر به بازشناسایی و اولویت بندی شاخص‌های برنامه ریزی و طراحی منظر شهری شاد به طور مستقل و خاص پرداخته است که در سایر تحقیقات مشابه دیده نمی‌شود و این بازشناسایی و اولویت بندی شاخص‌ها می‌تواند در تحقیقات و امور اجرایی متخصصین مربوطه مورد استفاده قرار گیرد.

مبانی نظری

منظر

منظر، دارای ماهیت مکان و محصول تجربه انسان در فضا است. اما فضای منظر، با فضای معماری تفاوت دارد. فضای منظر، کرانه های بارز معماری را ندارد. منظر، عرصه ای میانی است؛ حد واسط فضای معماری، که رنگ انسانی در آن حداکثری است و طبیعی، که صورت پیرامون انسان است. در طول تاریخ، تعامل انسان و محیط، به دست جامعه در چارچوب اقتضانات طبیعی و تاریخی، منظر را پدید آورده است؛ منظر فضای کلان زیست انسان در محیط است. منظر خود به خود پدید نمی آید. انسان با همه پیچیدگی های

ذهنی خود، در فرآیندی رفت و برگشتی با طبیعت و محیط، از آن ها اخذ و در آن ها رخنه می کند. رنگ مشترک طبیعت و تاریخ در منظر پیداست. منظر شهر ادراک شهروندان از شهر است که از خلال نمادهای آن به دست می آید (جلیلیان و همکاران، ۱۴۰۳).

منظر شهری

منظر شهر درک شهروندان از شهر است که از میان نمادهای آن به دست می آید. وابستگی فهم منظر به سابقه حضور در شهر، موجب می شود تا لایه های متفاوتی برای منظر تشخیص داده شود. شهر برای توریست ها، که هیچ شناختی از نمادهای آن ندارند، چیزی جز کالبد نمی باشد. اما وجود نمادها، که حوادث و خاطره های شهروندان از فضا را یادآوری می کند، بیان کننده تاریخ و نقاط بسیار مهم شهر برای ساکنان آن است. بررسی منظر شهر، تحولات تاریخی شهر و ذهنیت شهروندان در طول تاریخ را آشکار می نماید؛ به شرط آن که اثرات تاریخ بر پیکره شهر باقی مانده باشد (منصوری، ۱۳۸۹).

شادی

شادی و نشاط از مهم ترین مؤلفه های روانی کیفیت زندگی محسوب می گردد، چرا که انسان همواره به دنبال رسیدن به آرامش، رفاه، شادی و نشاط بیشتر در زندگی خود است. به طوری که در بیشتر جوامع، لذت و شادی بیشتر از زندگی به عنوان یک هدف اصلی و شاخص مطرح است. با این حال، شادی اغلب در ارتباط با ویژگی های فردی تعریف می شود که تجربه حس مثبت پی در پی در زندگی و دوری از احساس ناخوشایند فردی در زندگی در میزان آن تأثیرگذار است. همچنین شادی با احساس ناشی از نتایج موفقیت آمیز در زندگی افراد نیز ارتباط دارد و نتایج تحقیقات جدید نشان می دهند که افراد شادتر در مقایسه با دیگران، موفقیت های بیشتری در زندگی خود کسب کرده اند. شادی دارای سه جزء اساسی است. بعد عاطفی: خلق و خوی مثبت و خوشایند در فرد را شامل می شود. بعد شناختی: نوعی تفکر و پردازش اطلاعات را در بر می گیرد و به ارزیابی مثبت فرد از زندگی منجر می شود. بعد اجتماعی: بیانگر گسترش روابط اجتماعی فرد با دیگران و به دنبال آن افزایش حمایت اجتماعی است (نصیری و همکاران، ۱۴۰۳).

شهر شاد

شهر شاد با به وجود آمدن رشته روانشناسی شهری با مطالعات استانی میلگرام از سال ۱۹۷۰ وجود آمد. روانشناسی شهری عبارت است از مطالعه تأثیر زندگی شهری بر روی نگرش ها، ارزش ها، رفتار، شخصیت، باورهای فرد و روابط بین افراد ساکن در شهرها. به طور کلی روانشناسی شهری به دنبال شناسایی مشکلات و اثرات آن بر روح و روان ساکنین می باشد. شهر شاد یکی از محورهای موضوعات روانشناسی شهری ست که می توان گفت رویکرد شهر شاد به دنبال افزایش خوبی ها و کاهش موارد منفی در یک شهر است. رویکرد شهر شاد بر پایه توسعه پایدار، انسجام اجتماعی، عدالت اجتماعی و احترام به محیط زیست بنا شده است. این رویکرد به دنبال ایجاد تعادل بین نیازهای اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی بوده و در تلاش است تا بهبود کیفیت زندگی شهروندان را در طولانی مدت تأمین کرده و شهرها را به مکان هایی شادتر و پایدارتر تبدیل کند. شهر شاد شهری ست که می توان مردمی را دید که با خوشحالی و شادی در فضاهای عمومی قدم می زنند؛ چرا که شادی یک مفهوم جمعی است که همه عناصر سیستم شهری را در بر می گیرد و افراد تحت تأثیر محیط آن قرار می گیرند. مونتهگومری به عنوان یکی از پیشگامان رویکرد شهر شاد، معتقد است که یک شهر بعد از تأمین نیازهای اولیه مانند غذا و مسکن بایستی شهروند را به آزادی واقعی، حرکت و ساخت زندگی که آرزو دارد، سوق دهد. وی در بررسی عوامل محیطی مؤثر بر شادی، شهر شاد را شهری کم کربن و سبز می داند که از شهروندان حفاظت می کند (طهماسبی مقدم و همکاران، ۱۴۰۳).

پیشینه تحقیق

به جهت آشنایی بیشتر با نتایج پژوهش‌های انجام گرفته قبلی در زمینه هدف تحقیق به برخی از تحقیقات داخلی و خارجی در ارتباط با شهر شاد اشاره می‌گردد:

میرزایی و زنگی آبادی (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان تبیین عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد در کلانشهر شیراز به این نتیجه رسیدند که متغیرهای اثرگذار بر شادی شامل زیست محیطی و اجتماعی در حد متوسط و متغیرهای اقتصادی، کالبدی و مدیریتی پایین تر از حد متوسط بودند.

آنامرادنژاد و کریم زاده (۱۴۰۲) در تحقیقی با عنوان تبیین عوامل مؤثر بر خلق شهر شاد با رویکرد معادلات ساختاری (مطالعه موردی: شهر بهبهان) به این نتیجه رسیدند که عوامل اساسی در خلق شهر شاد در بهبهان شامل شاخص‌های فضایی، کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، زیباشناختی، زیست‌محیطی و فرهنگی می‌باشند.

نصیری و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیقی با عنوان تبیین وضعیت معیارهای شهر شاد در برنامه ریزی شهری، مطالعه موردی: شهر سلمان‌شهر به این نتیجه رسیدند که طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپرمن، تمامی متغیرهای پژوهش با توجه به سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ با متغیر وابسته پژوهش در ارتباط هستند و با توجه به مقدار ضرایب همبستگی این ارتباط مثبت می‌باشد. از بین متغیرهای پژوهش، اشتغال، درآمد، زیباسازی بصری شهر، دسترسی به فضاهای سبز، دسترسی به فضاهای بازی و گردشگری بیشترین ارتباط را متغیر وابسته دارند.

رضایی و اورکی (۱۴۰۳) در تحقیقی با عنوان ارائه الگوی توسعه گردشگری با تأکید بر رویکرد شهر شاد نمونه موردی: شهر یزد به این نتیجه رسیدند که بین توسعه گردشگری و ابعاد شهر شاد با متغیر میانجی ساکنین شاد ارتباط معناداری وجود دارد، همچنین بین توسعه گردشگری و شهر شاد ارتباط معناداری وجود دارد.

زین العابدین زاده و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیقی با عنوان بررسی کنش مولفه‌های عینی-ذهنی شهر شاد در بافت‌های قدیم و جدید با تأکید بر حس تعلق مکانی (نمونه موردی: مناطق بافت قدیم و جدید کلانشهر ارومیه) که مؤلفه‌های «وضعیت دسترسی به فضاهای بازی و ورزش و فراغت و گردشگری» و «وضعیت تعلق مکانی و هویت مکان» در بافت جدید شهر ارومیه و نیز مؤلفه‌های «وضعیت تعاملات اجتماعی»، «وضعیت درآمد شهروندان» و «وضعیت دسترسی به فضاهای بازی، ورزش و فراغت و گردشگری» بیش‌ترین تأثیرگذاری را در بین مؤلفه‌های ایجادکننده شهر شاد در بافت قدیم کلان‌شهر ارومیه دارند.

لانگ (۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان تحقیق در مورد معضل و اقدامات متقابل ساخت شهر شاد به این نتیجه رسیدند که ساختن یک شهر شاد راه مهمی برای تحقق اشتیاق مردم برای زندگی بهتر است.

چن (۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان آیا شهرهای هوشمند می‌توانند شادی را برای ترویج توسعه پایدار به ارمغان بیاورند؟ زمینه‌ها و سرنخ‌هایی از رفاه ذهنی و زیست‌پذیری شهری به این نتیجه رسیدند که محیط هوشمند مرتبط با فضاهای سبز، کنترل آلودگی هوا و خدمات بازیافت به طور قابل توجهی بر شادی تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، بهبود زیرساخت‌های شهری به طور کامل برای افزایش رفاه و زیست‌پذیری مورد تأکید قرار می‌گیرند.

کاستلی و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان چه چیزی باعث شادی شهرها می‌شود؟ عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی در شهرهای اروپایی به این نتیجه رسیدند که وجود امکانات رفاهی و احساس امنیت و ایمنی در شادی و رضایت از زندگی در شهرها تأثیر بسزایی دارند.

^۱Long

^۲Chen

^۳Castelli et al

چنگ و همکاران (۲۰۲۴) در تحقیقی با عنوان چگونه می توان فضای سبز شهری را برای «شهر شاد» برنامه ریزی کرد؟ شواهدی از معیارهای نوردهی سبز از بالای سر تا سطح چشم به این نتیجه رسیدند که اندازه فضاهای سبز شهری بیشترین پتانسیل را برای ارتقای تجربه شادی ساکنان دارد.

نظم فر و همکاران (۲۰۲۴) در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر شادی شهروندان در پارکهای شهری با رویکرد شهر شاد: روشی ترکیبی به این نتیجه رسیدند که کیفیت مطلوب محیط و موقعیت پارکهای شهری، دسترسی مناسب به پارکهای شهری و وجود امنیت مهم ترین عوامل مؤثر بر شادی شهروندان در پارکهای شهری است.

همانطور که بیان گردید تحقیقات انجام گرفته در ارتباط با شهر شاد بر مولفه های مطرح شده تحقیقات پیشین استوار بوده و جنبه کلی شهرها را در نظر گرفته اند، به همین دلیل منظر شهری به عنوان یکی از ارکان مهم فضاهای شهری در اولویت قرار نگرفته و همچنین جنبه شناسایی شاخص ها به جهت برنامه ریزی و طراحی منظر شهری شاد نیز به طور کامل مورد بی توجهی پژوهشگران قرار گرفته است. بنابراین تحقیق حاضر سعی دارد این شکاف ایجاد شده در تحقیقات مرتبط با شهر را برطرف نموده و یا تا حدودی کمرنگ نماید.

روش پژوهش

روش تحقیق

این پژوهش با توجه به روش جمع آوری اطلاعات و مواد و روش ها از جنبه هدف از نوع تحقیق کاربردی و از جنبه روش از نوع تحقیق توصیفی می باشد.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل متخصصین امر در رشته های مرتبط با موضوع و هدف تحقیق (شهروندان، برنامه ریزان شهری، معماران منظر، مهندسان فضای سبز، روان شناسان و جامعه شناسان) می باشند.

نمونه و روش نمونه گیری

در این پژوهش از روش نمونه گیری گلوله برفی بهره گرفته شده است و در حین مصاحبه از متخصصین، درخواست معرفی نفر بعدی در همان تخصص مصاحبه شونده ارائه گردیده شد که در نهایت از ۲۴ نفر در شش شاخه یا تخصص مرتبط با موضوع و هدف تحقیق مصاحبه نیمه ساختاریافته در دو مرحله به عمل آمد و به دلیل دستیابی به پاسخ های تکراری متعدد و رسیدن به اشباع نظری مصاحبه با این تعداد متخصص متوقف گردید (یوسف پور دخانیه و وفاداری کمارعلیا، ۱۴۰۳). لازم به ذکر می باشد که برخی افراد به جهت فرآیند طولانی مصاحبه حاضر به همکاری در پژوهش نشدند و این مورد از محدودیت های مشاهده شده می باشد.

ابزارهای جمع آوری داده ها

در پژوهش حاضر از منابع کتابخانه ای همچون مقالات مرتبط به جهت نگارش مقدمه و مصاحبه نیمه ساختاریافته در دو مرحله برای دستیابی به شاخص های مورد نظر استفاده شد و با بهره گیری از نرم افزار مکتور و نرم افزار اطلس تی آی تحلیل صورت گرفت. در جهت اطمینان از روایی مصاحبه های انجام گرفته پس از انجام فرآیند یادداشت برداری و کدگذاری اولیه نتایج برای تایید مصاحبه شوندگان در اختیار آن ها قرار می گرفت و پس از تایید مرحله نهایی کدگذاری و تشکیل ماتریس به جهت انجام مصاحبه دوم انجام گرفت. همچنین برای بررسی پایایی مصاحبه های انجام شده از روش توافق درون موضوعی دو کدگذار استفاده شد به این صورت که

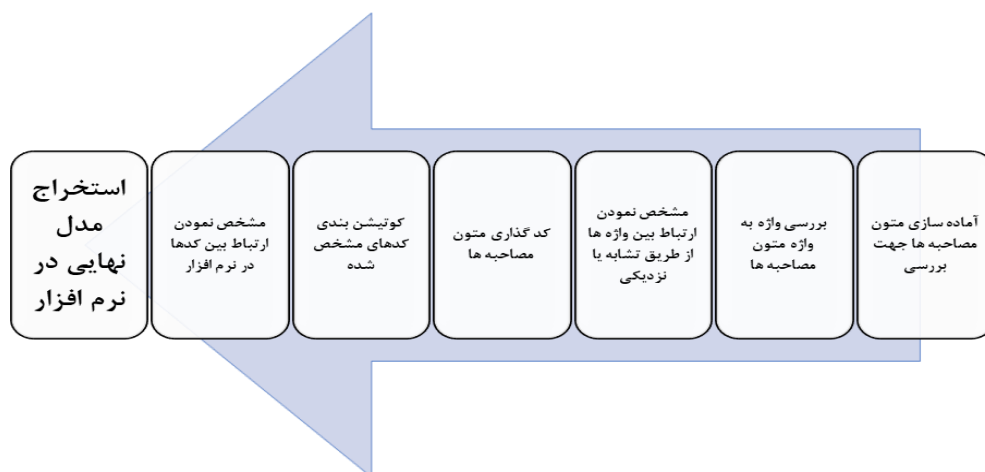
دو مصاحبه به فرد جدید و متخصص در حوزه علمی مرتبط داده شد و پس از فرآیند کدگذاری کدهای مشابه و غیر مشابه مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع ۳۹ کد مشخص گردید که ۱۵ کد مشابه و ۳ کد غیر مشابه به دست آمد و درصد پایایی ۷۷٪ نمایان شد که اگر این درصد از ۶۰٪ بالاتر باشد، پایایی مصاحبه مورد تأیید می‌باشد (جدول ۱) (یوسف پوردخانیه و وفاداری کمارعلیا، ۱۴۰۳).

جدول ۱. محاسبه درصد پایایی بین دو کدگذار

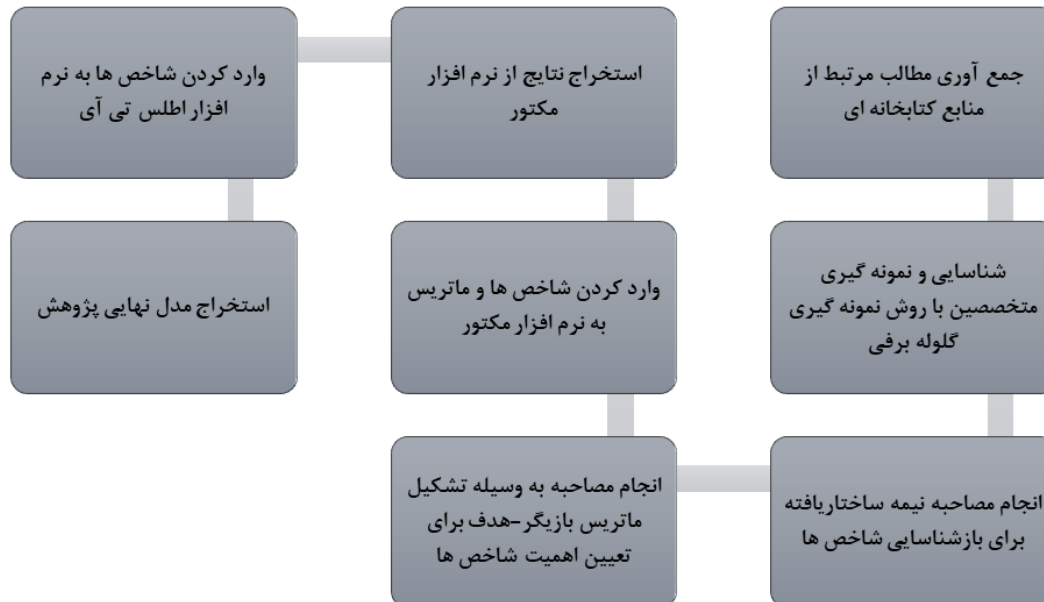
شماره مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد کدهای مشابه	تعداد کدهای غیر مشابه	پایایی بین دو کدگذار
۱	۲۱	۸	۲	۷۶٪
۲	۱۸	۷	۱	۷۸٪
مجموع	۳۹	۱۵	۳	۷۷٪

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در ابتدا برای دستیابی به شاخص‌های منظر شهری شاد با متخصصان مصاحبه نیمه ساختاریافته صورت گرفت که در تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از روش تحلیل ساختاری استفاده گردید و متون به دست آمده از مصاحبه‌های انجام شده واژه به واژه و سطر به سطر مورد بررسی قرار گرفته و ارتباط بین کدهای موجود در آن‌ها کشف گردید، سپس این متون وارد نرم افزار اطلس تی آی شد و کوتیشن‌ها و کدبندی‌های مورد نظر انجام گرفته و ارتباط بین کدهای مستخرج شده از طریق ابزارهای موجود در نرم افزار تعریف گردید و در نهایت این ارتباطات به صورت مدل نهایی از نرم افزار استخراج شد و در نهایت ۳۰ شاخص در این رابطه به دست آمد. سپس در مصاحبه دوم با تشکیل ماتریس بازیگر - هدف از متخصصان درخواست گردید به هر کدام از شاخص‌ها از ۴- تا ۴ امتیاز دهند که در آن عدد ۰ بدون نظر، عدد ۴ بیشترین امتیاز و عدد ۴- کمترین امتیاز را نشان می‌دهد. پس از جمع آوری پاسخ‌های داده شده، امتیازات اختصاص یافته به هر کدام از شاخص‌ها از طرف متخصصان دارای یک زمینه تخصصی میانگین‌گیری شده و در ماتریس بازیگر - هدف نرم افزار مکتور وارد گردید. این فرآیند برای هر شش تخصص شرکت‌کننده (شه‌سازان، برنامه ریزان شهری، معماران منظر، مهندسان فضای سبز، روان‌شناسان و جامعه‌شناسان) در تحقیق انجام گرفت تا ماتریس بازیگر - هدف نهایی به طور کامل تکمیل گردید. در ادامه تحلیل‌های لازم بر روی ماتریس به دست آمده در نرم افزار مکتور انجام گرفت و نتایج نهایی حاصل شد (مطابق شکل ۱ و ۲) (یوسف پور دخانیه و وفاداری کمارعلیا، ۱۴۰۳).

شکل ۱. فرآیند تجزیه و تحلیل متون مصاحبه با روش تحلیل ساختاری

شکل ۲. فرایند انجام تحقیق

تجزیه و تحلیل داده ها

شاخص های منظر شهری شاد

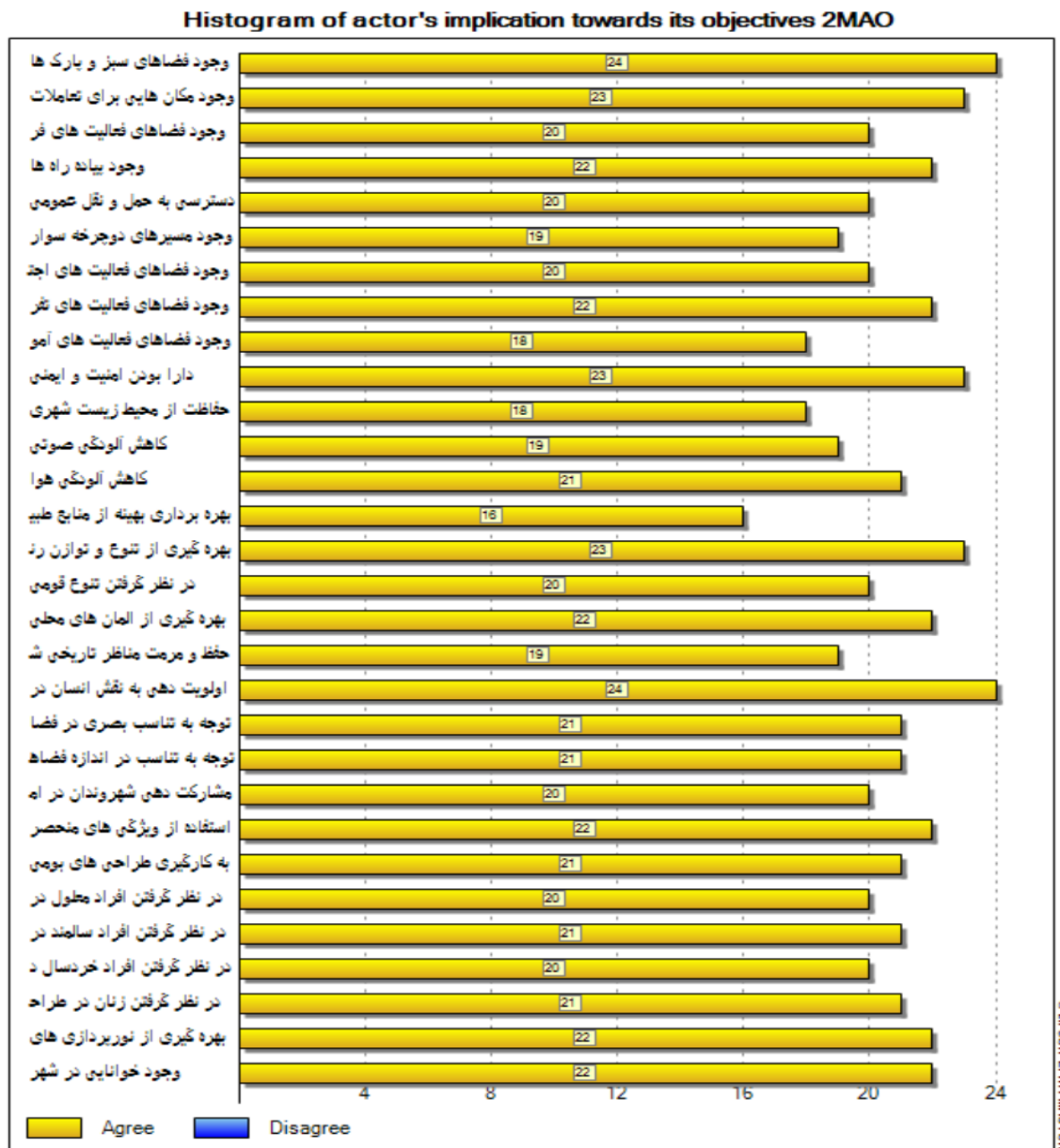
پس از واکاوی و بررسی داده های به دست آمده تعداد ۳۰ شاخص به طور نهایی به دست آمد که شاخص های وجود فضاهای سبز و پارک های شهری، وجود مکان هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره گیری از تنوع و توازن رنگی، اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری، وجود پیاده راه ها و وجود فضاهای فعالیت های تفریحی بیشترین تکرار را از جانب متخصصین به خود اختصاص داده اند و شاخص بهره برداری بهینه از منابع طبیعی شهری کمترین تعداد تکرار را نشان می دهد. همچنین شاخص های قرار گرفته در رتبه دوم شامل بهره گیری از المان های محلی و ملی، استفاده از ویژگی های منحصر به فرد آب، بهره گیری از نورپردازی های جذاب، وجود خوانایی در شهر، توجه به تناسب بصری در فضاها و به کارگیری طراحی های بومی، شاخص های قرار گرفته در رتبه سوم شامل کاهش آلودگی هوا، توجه به تناسب در اندازه فضاها، در نظر گرفتن افراد سالمند در طراحی، در نظر گرفتن زنان در طراحی و در نظر گرفتن تنوع قومی، شاخص های قرار گرفته در رتبه چهارم شامل وجود فضاهای فعالیت های فرهنگی و هنری، دسترسی به حمل و نقل عمومی مناسب، وجود فضاهای فعالیت های اجتماعی، مشارکت دهی شهروندان در امور شهری، در نظر گرفتن افراد معلول در طراحی و در نظر گرفتن افراد خردسال در طراحی، شاخص های قرار گرفته در رتبه پنجم شامل وجود مسیرهای دوچرخه سواری، کاهش آلودگی صوتی، حفظ و مرمت مناظر تاریخی شهرها، حفاظت از محیط زیست شهری و وجود فضاهای فعالیت های آموزشی می باشد (مطابق شکل ۳).

شکل ۳. مجموع تکرار شاخص‌های منظر شهری شاد از جانب متخصصین

اهمیت شاخص‌های منظر شهری شاد

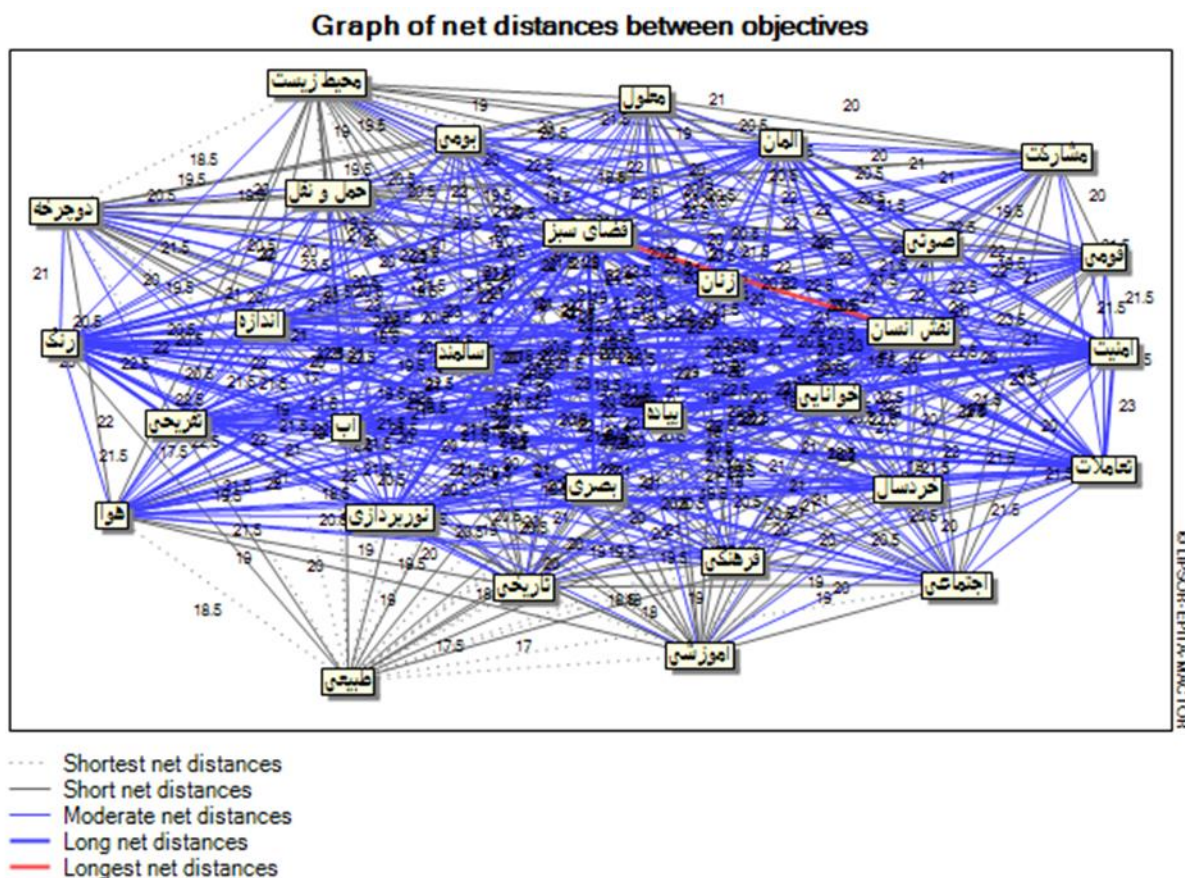
بررسی میزان اهمیت شاخص‌های منظر شهری شاد بر اساس ماتریس بازیگر - هدف و تحلیل نرم افزار مکتور نشان داد که شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری و اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری با امتیاز ۲۴ در بالاترین مرتبه اهمیت قرار گرفتند. همچنین شاخص‌های وجود مکان‌هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی و بهره‌گیری از تنوع و توازن رنگی با امتیاز ۲۳ در رتبه دوم، وجود پیاده‌راه‌ها، وجود فضاهای فعالیت‌های تفریحی، بهره‌گیری از المان‌های محلی و ملی، استفاده از ویژگی‌های منحصر به فرد آب، بهره‌گیری از نورپردازی‌های جذاب و وجود خوانایی در شهر با امتیاز ۲۲ در رتبه سوم، شاخص‌های کاهش آلودگی هوا، توجه به تناسب در اندازه فضاها، در نظر گرفتن افراد سالمند در طراحی، در نظر گرفتن زنان در طراحی و در نظر گرفتن تنوع قومی با امتیاز ۲۱ در رتبه چهارم، وجود فضاهای فعالیت‌های فرهنگی و هنری، دسترسی به حمل و نقل عمومی مناسب، وجود فضاهای فعالیت‌های اجتماعی، مشارکت دهی شهروندان در امور شهری، در نظر گرفتن افراد معلول در طراحی و در نظر گرفتن افراد خردسال در طراحی با امتیاز ۲۰ در رتبه پنجم، شاخص‌های وجود مسیرهای دوچرخه سواری، کاهش آلودگی صوتی و حفظ و مرمت مناظر تاریخی شهرها با امتیاز ۱۹ در رتبه ششم، شاخص‌های حفاظت از محیط زیست شهری و وجود فضاهای فعالیت‌های آموزشی با امتیاز ۱۸ در رتبه هفتم و شاخص بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی شهری با امتیاز ۱۶ در رتبه هشتم قرار گرفتند (مطابق شکل ۴).

شکل ۴. میزان اهمیت شاخص های منظر شهری شاد

فاصله خالص بین شاخص های منظر شهری شاد

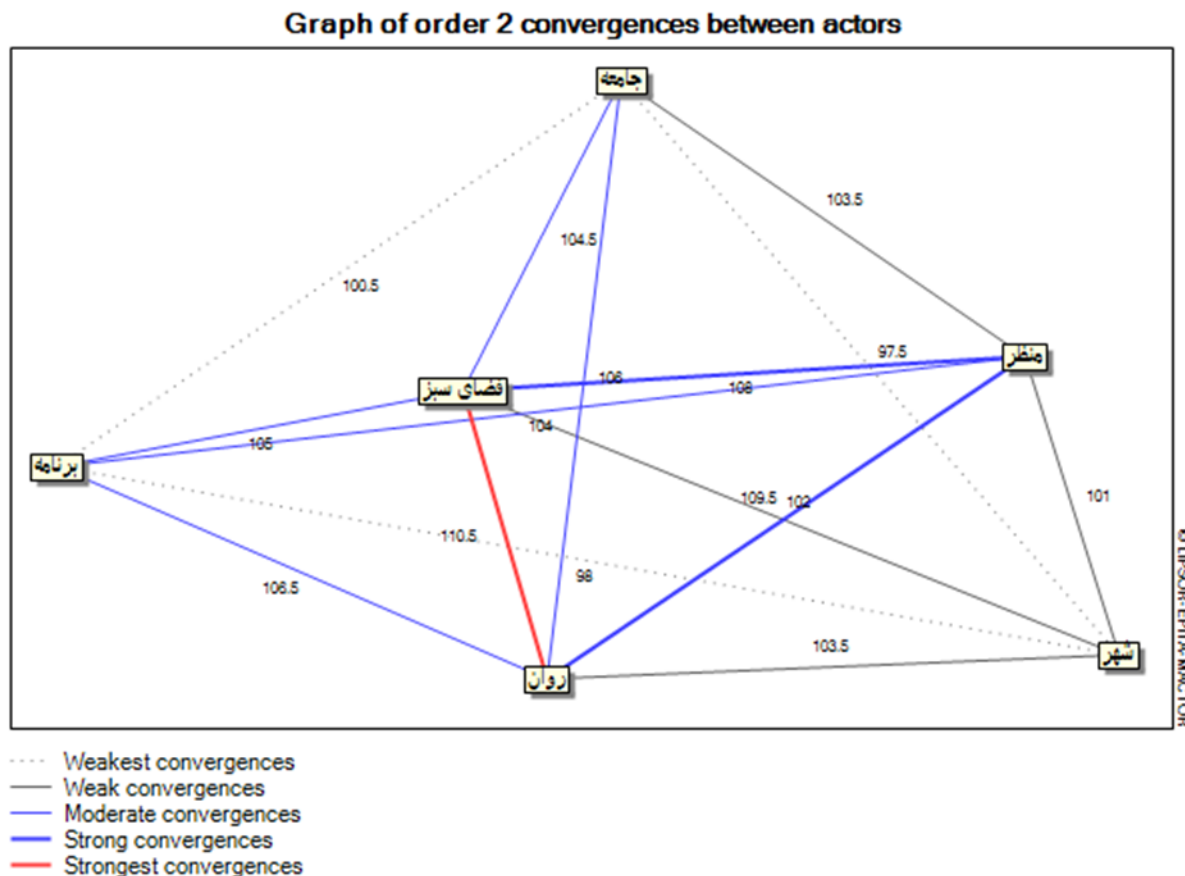
فاصله خالص بین شاخص ها نشان می دهد که شاخص های وجود فضاهای سبز و پارک های شهری، وجود مکان هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره گیری از تنوع و توازن رنگی و اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری دارای بیشترین همگرایی با یکدیگر بوده و میزان توجه متخصصان در ارتباط با این شاخص ها را نمایان می سازد که لزوم بهره گیری شاخص های مذکور در برنامه های شهری را مشخص می نماید. همچنین از همگرایی های قوی می توان به همگرایی بین شاخص های وجود پیاده راه ها، وجود فضاهای فعالیت های تفریحی بهره گیری از امان های محلی و ملی، استفاده از ویژگی های منحصر به فرد آب، بهره گیری از نورپردازی های جذاب و وجود خوانایی اشاره نمود که در تحلیل ها آشکار گردیده است. در مقابل ضعیف ترین همگرایی را شاخص حفاظت از محیط زیست شهری و بهره برداری بهینه از منابع طبیعی شهری با سایر شاخص های مذکور نشان می دهد. در همین راستا شاخص وجود فضاهای فعالیت های آموزشی از ضعیف ترین همگرایی ها شناخته شدند (مطابق شکل ۵).

شکل ۵. فاصله خالص بین شاخص‌های منظر شهری شاد

همگرایی بین بازیگران (متخصصین)

همگرایی بین بازیگران (متخصصین) حاضر در تحقیق نشان می‌دهد که مهندسان فضای سبز و روان شناسان با امتیاز ۱۱۰/۵ دارای قوی‌ترین همگرایی یا به عبارت دیگر دارای بیشترین توافق در ارتباط با میزان اهمیت شاخص‌های منظر شهری شاد می‌باشند در مقابل شهرسازان و جامعه شناسان با امتیاز ۹۷/۵ دارای ضعیف‌ترین همگرایی یا به عبارت دیگر دارای کمترین توافق در ارتباط با میزان اهمیت شاخص‌های منظر شهری شاد بوده است. از دیگر همگرایی‌های قوی بین متخصصین در ارتباط با میزان اهمیت شاخص‌های تحقیق می‌توان به همگرایی بین معماران منظر و روان شناسان ۱۰۹/۵، همگرایی بین معماران منظر و مهندسان فضای سبز با امتیاز ۱۰۸، همگرایی بین برنامه ریزان شهری و روان شناسان با امتیاز ۱۰۶/۵ و همگرایی بین برنامه ریزان شهری و معماران منظر با امتیاز ۱۰۵ اشاره نمود. همچنین سایر همگرایی‌های ضعیف بین متخصصین در ارتباط با میزان اهمیت شاخص‌های تحقیق شامل همگرایی بین شهرسازان و برنامه ریزان شهری با امتیاز ۱۰۰/۵ و همگرایی بین معماران منظر و شهرسازان با امتیاز ۱۰۱ می‌گردد (مطابق شکل ۶).

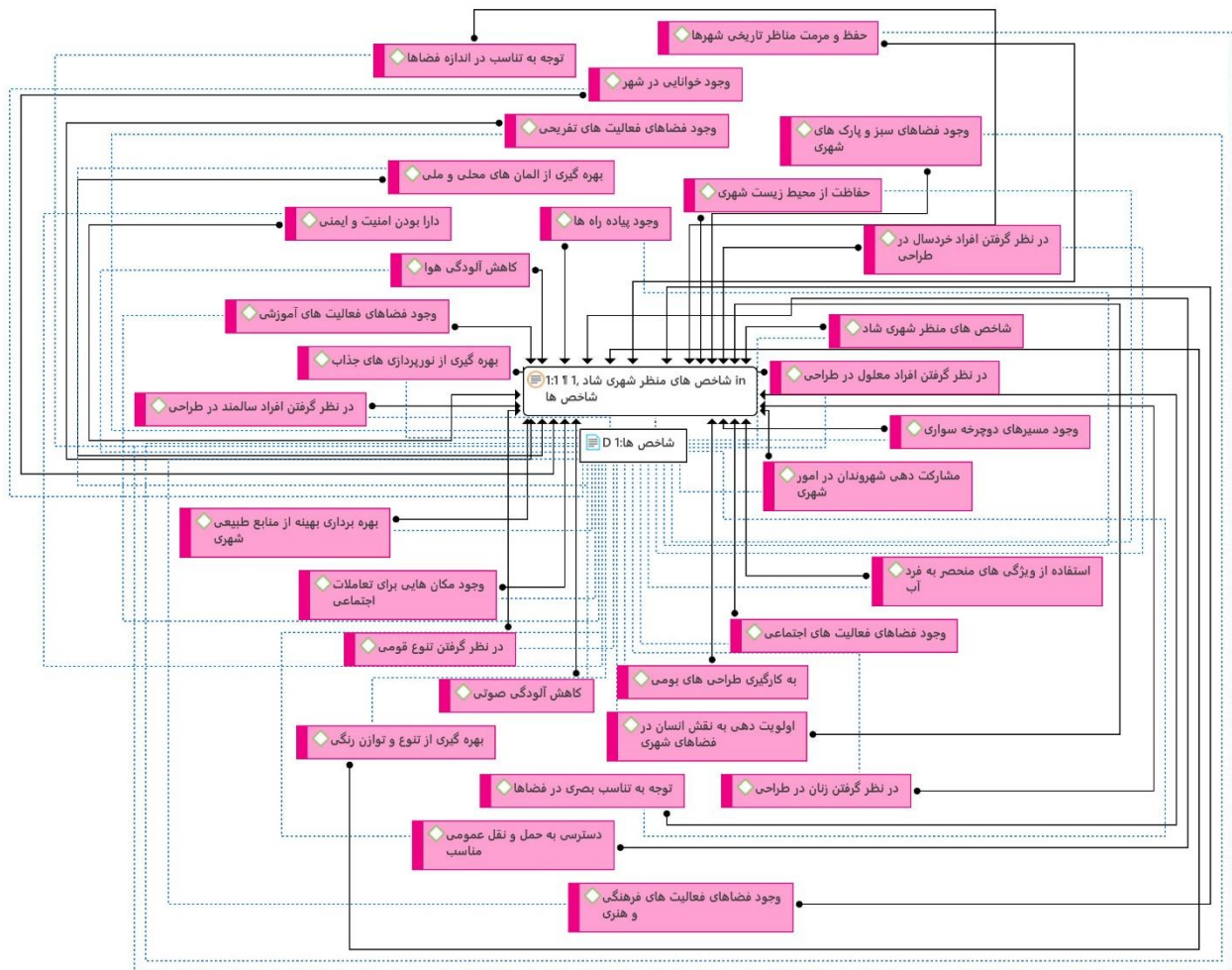

شکل ۶. میزان همگرایی بین بازیگران (متخصصین)

بحث

در مجموع بررسی ها می توان بیان نمود که شاخص های وجود فضاهای سبز و پارک های شهری، وجود مکان هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره گیری از تنوع و توازن رنگی، اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری، وجود پیاده راه ها و وجود فضاهای فعالیت های تفریحی بیشترین تکرار را از جانب متخصصین به خود اختصاص داده اند و شاخص بهره برداری بهینه از منابع طبیعی شهری کمترین تعداد تکرار را نشان می دهد. نتایج هم سو در بخش اهمیت و همگرایی (فاصله خالص) شاخص های منظر شهری شاد به طور قابل توجهی با سایر بخش ها مشاهده می گردد که نشان از پیوستگی نتایج و قابل اعتماد بودن آن ها می باشد. در ادامه می توان به همگرایی بین مهندسان فضای سبز و روان شناسان اشاره نمود که بیشترین همگرایی را داشته اند که نشان از همسویی و توافق قابل قبول بین یک تخصص شهری با روان شناسان می باشد و آشکار می نماید مسائل مرتبط با روان شناسی جامعه در برنامه ریزی ها و طراحی های شهری از جایگاه مناسبی برخوردارند. در بررسی منابع مرتبط مشخص گردید که پژوهشی هم راستای تحقیق حاضر وجود ندارد که در آن به واکاوی و بازشناسایی شاخص های منظر شهری شاد به صورت کامل و دقیق پرداخت شود تا همه ابعاد منظر شهری شاد را تاکید بر منظر شهری پوشش دهد. لذا می توان گفت نوآوری پژوهش حاضر بازشناسایی و اولویت بندی شاخص های منظر شهری شاد به جهت برنامه ریزی و طراحی مناسب این فضاها و اماکن می باشد.

شاخص‌های تحقیق حاضر ابعاد مورد نیاز متخصصین جهت برنامه‌ریزی و طراحی را با استفاده از روش تحقیق کیفی و متناسب با موضوع استخراج نموده و برای اولین بار در قالب یک مقاله ارائه می‌نماید (مطابق شکل ۷).

شکل ۷. مدل نهایی مستخرج شده از نرم افزار اطلس تی آی برای شاخص‌های منظر شهری شاد

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مناظر شهری از مهم‌ترین فضاهای شهری محسوب می‌شوند که باید فرآیند برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای مذکور مورد توجه متخصصین امر قرار گیرد. این فضاها می‌توانند نقش قابل توجهی را در شادی شهروندان ایفا نمایند؛ لذا در همین راستا پژوهش حاضر به جهت واکاوی و بازشناسایی شاخص‌های منظر شهری شاد انجام گرفت و مشخص گردید که شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری، وجود مکان‌هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره‌گیری از تنوع و توازن رنگی، اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری، وجود پیاده‌راه‌ها و وجود فضاهای فعالیت‌های تفریحی پرتکرارترین، شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری و اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری بااهمیت‌ترین و شاخص‌های وجود فضاهای سبز و پارک‌های شهری، وجود مکان‌هایی برای تعاملات اجتماعی، دارا بودن امنیت و ایمنی، بهره‌گیری از تنوع و توازن رنگی و اولویت دهی به نقش انسان در فضاهای شهری همگراترین شاخص‌ها می‌باشند و به این معنی می‌باشد که شاخص‌های مذکور باید در اولویت برنامه‌ریزی متخصصین قرار گیرد. به طور واضح می‌توان بیان نمود که برنامه‌ریزان و طراحان شهری باید مناظر شهری را به فضاهای شهری تبدیل

نمایند که از سرانه مناسب فضاهای سبز برخوردار باشند و رنگ بندی مناسب و شاد، امنیت قابل قبول و ایجاد فضاهایی جهت گفت و گو و دیدار افراد جامعه در نظر گرفته شوند. اما زمانی که از توجه به انسان محور بودن مناظر شهری سخن به میان می آید می توان بیان کرد که همه شاخص های مطرح شده در بالا را شامل می گردد. زیرا شاخص انسان محور بودن فضاهای شهری نیز به دنبال افزایش ارتباط انسان با محیط های شهری بوده و از این طریق از انزوا و افسردگی شهروندان جلوگیری نموده و بر شادی آنان می افزاید. در مقابل شاخص بهره برداری بهینه از منابع طبیعی شهری کم تکرارترین، کم اهمیت ترین و کم همگراترین شاخص معرفی گردید و به این معنی می باشد که شاخص مذکور باید بعد از توجه و استفاده از شاخص های با اهمیت تر در برنامه ریزی متخصصین مربوطه قرار گیرد و به آن پرداخته شود. بهره برداری مناسب از منابع طبیعی شهری می تواند شرایط مطلوب زندگی در شهرها را ایجاد نموده و پایدار سازد که منجر به آسایش و راحتی شهروندان می گردد.

در ادامه می توان به شاخص های رتبه سوم اشاره نمود که شامل بهره گیری از المان های محلی و ملی، استفاده از ویژگی های منحصر به فرد آب، بهره گیری از نورپردازی های جذاب و وجود خوانایی در شهر می باشد لذا متخصصین باید با توجه به ویژگی های خاص آب و استفاده آن در محیط های شهری به ایجاد آرامش و آسایش در افراد جامعه کمک نمایند و همچنین با بهره گیری از نورپردازی مناسب و زیبا، طراحی فضاهای شهری خوانا و به کار گیری المان های مرتبط با سنت و فرهنگ منطقه در مناظر شهری می توانند بر ایجاد حس آرامش و شادی شهروندان نقش بسزایی را داشته باشند. شاخص های رتبه چهارم در برگیرنده کاهش آلودگی هوا، توجه به تناسب در اندازه فضاها، در نظر گرفتن افراد سالمند در طراحی، در نظر گرفتن زنان در طراحی و در نظر گرفتن تنوع قومی می باشد. در این راستا برنامه ریزان و طراحان شهری باید توجه ویژه ای به ایجاد فضاهای متناسب با محیط و شهروندان در مناظر شهری داشته باشند چرا که عدم تناسب فضاها می تواند بر آسایش و آرامش شهروندان تاثیر منفی داشته باشد همچنین به کارگیری راهکارهای کاهش آلودگی هوا در سطوح شهری، برنامه ریزی و طراحی محیط های شهری مناسب سالمندان، زنان و اقوام مختلف می تواند بر ایجاد حس شادی در افراد جامعه مفید و کاربردی باشد. شاخص های رتبه پنجم شامل وجود فضاهای فعالیت های فرهنگی و هنری، دسترسی به حمل و نقل عمومی مناسب، وجود فضاهای فعالیت های اجتماعی، مشارکت دهی شهروندان در امور شهری، در نظر گرفتن افراد معلول در طراحی و در نظر گرفتن افراد خردسال در طراحی می باشد. بر این اساس در نظر گرفتن افراد دارای معلولیت و کودکان در برنامه ریزی ها و طراحی های محیط های شهری بر ایجاد حس رضایت و شادی این شهروندان می تواند تاثیر قابل توجهی بگذارد و همچنین ایجاد و طراحی فضاهای شهری جهت فعالیت های فرهنگی و هنری و اجتماعی حس مشارکت و تعاملات اجتماعی را افزایش می دهد و از انزوا و افسردگی جلوگیری می نماید. شاخص های رتبه ششم شامل وجود مسیرهای دوچرخه سواری، کاهش آلودگی صوتی و حفظ و مرمت مناظر تاریخی شهرها می باشد لذا طراحی مسیرهای دوچرخه سواری در سطوح شهری، به کارگیری راهکارهای کاهش آلودگی صوتی و دقت نظر در بازسازی مناظر تاریخی شهری بر آسایش و رضایت شهروندان می تواند تاثیر بسزایی داشته باشد. شاخص های رتبه هفتم حفاظت از محیط زیست شهری و وجود فضاهای فعالیت های آموزشی را در بر می گیرد. در این راستا استفاده از راهکارهای حفاظت از محیط زیست شهری بر پایداری شهرها و قابلیت سکونت آن ها تاثیر مستقیمی دارد و همچنین طراحی فضاهایی جهت آموزش اصول شهروندی و سایر آموزش های مرتبط می تواند فضاهای شهری قابل سکونت تری را به شهروندان ارائه دهد و بر ایجاد حس شادی آنان تاثیر مثبت بگذارد. به طور کلی می توان بیان نمود که برنامه ریزان و طراحان شهری باید به شاخص های مطرح شده در تحقیق حاضر و بر اساس اولویت بندی برای برنامه ریزی و طراحی منظر شهری شاد توجه ویژه داشته باشند تا با ایجاد منظر شهری مطلوب بتوانند رضایت شهروندان را کسب نمایند و محیط و منظر دلنشین و آرامش بخشی را برای افراد جامعه آماده کنند.

References

- Ambrey, C. (2016). Greenspace, physical activity and well-being in Australian capital cities: how does population size moderate the relationship? *Public Health* 133, 38–44.
- Ambrey, Ch. (2016). Urban greenspace, physical activity and wellbeing: The moderating role of perceptions of neighbourhood affability and incivility, *Land Use Policy*, 57, 638-644.
- Ambrey, Ch., Fleming, Ch. (2014). Public greenspace and life satisfaction in urban Australia, *Urban Studies*, 51 (6), 1290-1321.
- Ambrey, Ch., Jamali Shahni, T. (2017). Greenspace and wellbeing in Tehran: A relationship conditional on a neighbourhood's crime rate? *Urban Forestry & Urban Greening*, 27, 155-161.
- Anamoradnejad, R., Karimzadeh, A. (2023). Explaining the factors affecting the creation of a happy city with a structural equation approach (case study: Behbahan city), *New Perspectives in Human Geography*, 4(15), 78-96.
- Anderson, E., Minor, E. (2017). Vacant lots: An underexplored resource for ecological and social benefits in cities, *Urban Forestry & Urban Greening*, 21, 146-152.
- Arnberger, A. (2012). Urban densification and recreational quality of public urban green spaces—a Viennese case study, *Sustainability*, 4 (4), 703-720.
- Bakhshi, A., Alizadeh fard, A., Rasouli, S. H. (2022). Measuring Livability Indicators in Iranian Cities (Case Study: City of Babol). *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 3(2), 24-40.
- Barton, H. (2009). Land use planning and health and well-being, *Land Use Policy*, 26, 115-123.
- Carmichael, L., Barton, H., Gray, S., Lease, H. (2013). Health-integrated planning at the local level in England: Impediments and opportunities, *Land Use Policy*, 31, 259-266.
- Castelli, Ch., d'Hombres, B., de Dominicis, L., Dijkstra, L., Montalto, V., Pontarollo, N. (2023). What makes cities happy? Factors contributing to life satisfaction in European cities, *European Urban and Regional Studies* 30 (4), 319-342.
- Chan, K.W. (2010). Fundamentals of China's urbanization and policy, *China Review*, 63-93.
- Chen, Ch. (2023). Can smart cities bring happiness to promote sustainable development? Contexts and clues of subjective well-being and urban livability, *Developments in the Built Environment*, 13, 100108.
- Cheng, Y., Browning, M., Zhao, B., Qiu, B., Wang, H., Zhang, J. (2024). How can urban green space be planned for a 'happy city'? Evidence from overhead- to eye-level green exposure metrics, *Landscape and Urban Planning*, 249, 105131.
- Coombes, E., Jones, A., Hillsdon, M. (2010). The relationship of physical activity and overweight to objectively measured green space accessibility and use, *Social Science & Medicine*, 70(6), 816-822.
- Daneshpour, S A., Danesh Pajouh, H. (2014). Evaluation of Beauty Quality in Urban Landscape Based on the Concept of Time Dimension (Case Study: River Floodway of Zargandeh District, Tehran, Iran), *Journal of Civil Engineering and Urbanism*, 4(4), 440-450.
- Douglas, O., Lennon, M., Scott, M. (2017). Green space benefits for health and well-being: a life-course approach for urban planning, design and management. *Cities* 66, 53–62.
- Fagerholm, N., Eilola, S., Arki, V. (2021). Outdoor recreation and nature's contribution to well-being in a pandemic Situation-Case Turku, Finland. *Urban for. Urban Green.* 64, 127257.
- Gianfredi, V., Buffoli, M., Rebecchi, A., Croci, R., Oradini-Alacreu, A., Stirparo, G., Marino, A., Odone, A., Capolongo, S., Signorelli, C. (2021). Association between urban greenspace and health: a systematic review of literature. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 18 (10), 5137.
- Guan, X., Wei, H., Lu, Sh., Dai, Q., Su, H. (2018). Assessment on the urbanization strategy in China: Achievements, challenges and reflections, *Habitat International*, 71, 97-109.
- Hartig, T., Mitchell, R., De Vries, S., Frumkin, H. (2014). Nature and health. *Annu. Rev. Public Health* 35, 207–228.
- Hasanalizadeh, M., Ahadnejad Reveshty, M., & Meshkini, A. (2024). Identify the components affecting the happy city (Case Study: Babol City). *Social Development & Welfare Planning*, 15(58), 421-469.

- Houlden, V., Weich, S., Porto de Albuquerque, J., Jarvis, S., Rees, K. (2018). The relationship between greenspace and the mental wellbeing of adults: a systematic review. *PLoS One* 13 (9), e0203000.
- Hurvitz, Ph., Moudon, A., Kang, B., Fesinmeyer, M., Saelens, B. (2014). How far from home? The locations of physical activity in an urban U.S. setting, *Preventive medicine*, 69, 181-186.
- Jalilian, N., Haji Gholam Saryazdi, A., Miraei, M. (2024). An analysis of the factors and components of the landscape of Islamic cities with emphasis on the old market. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 5(2), 66-90.
- James, P., Hart, J., Banay, R., Laden, F. (2016). Exposure to greenness and mortality in a nationwide prospective cohort study of women, *Environmental health perspectives* 124 (9), 1344-1352.
- Kamei, M., Wangmo, T., Leibowicz, B., Nishioka, Sh. (2021). Urbanization, carbon neutrality, and Gross National Happiness: Sustainable development pathways for Bhutan, *Cities*, 111, 102972.
- Kaplan, R., Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge University Press, New York.
- Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework, *Journal of Environmental psychology*, 15(3), 169-182.
- Krefis, A.C., Augustin, M., Schlünzen, K.H., Oßenbrügge, J., Augustin, J. (2018). How does the urban environment affect health and well-being? A systematic review. *Urban Sci.* 2 (1), 21.
- Kuo, F., Sullivan, W., Coley, R., Brunson, L. (1998). Fertile ground for community: inner-city neighborhood common spaces. *Am. J. Community Psychol.* 26 (6), 823-851.
- Kuo, F.E., Bacaicoa, M., Sullivan, W.C. (1998). Transforming inner-city landscapes: trees, sense of safety, and preference. *Environ. Behav.* 30 (1), 28-59.
- Lee, A.C.K., Maheswaran, R. (2011). The health benefits of urban green spaces: a review of the evidence. *J. Public Health* 33, 212-222.
- Liu, Y., Wang, R., Grekousis, G., Liu, Y., Yuan, Y., Li, Z. (2019). Neighbourhood greenness and mental wellbeing in Guangzhou, China: What are the pathways? *Landsc. Urban Plan.* 190, 103602.
- Long, J. (2023). Research on the Dilemma and Countermeasures of Happy City Construction, *International Journal of Frontiers in Sociology* 5 (11).
- Mansouri, S. (2010). -. *MANZAR, the Scientific Journal of landscape*, 2(9), 30-33.
- Markevych, I., Schoierer, J., Hartig, T., Chudnovsky, A., Hystad, P., Dzhambov, A., de Vries, S., Triguero-Mas, M., Brauer, M., Nieuwenhuijsen, M., Lupp, G., Richardson, E., Astell-Burt, T., Dimitrova, D., Feng, X., Sadeh, M., Standl, M., Heinrich, J., Fuertes, E. (2017). Exploring pathways linking greenspace to health: Theoretical and methodological guidance, *Environmental Research*, 158, 301-317.
- Marselle, M.R., Irvine, K.N., Lorenzo-Arribas, A., Warber, S.L. (2015). Moving beyond green: exploring the relationship of environment type and indicators of perceived environmental quality on emotional well-being following group walks. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 12 (1), 106-130.
- Mintz, K.K., Ayalon, O., Nathan, O., Eshet, T. (2021). See or be? Contact with nature and well-being during COVID-19 lockdown. *J. Environ. Psychol.* 78, 101714.
- Mirzaei, S., Zangiabadi, A. (2020). Explanation the factors affecting on achievement a happy city in Shiraz Metropolis. *MJSP*, 24 (3), 65-103.
- Mitchell, R. (2013). Is physical activity in natural environments better for mental health than physical activity in other environments? *Soc. Sci. Med.* 91, 130-134.
- Mouratidis, K. (2018). Built environment and social well-being: How does urban form affect social life and personal relationships? *Cities*, 74, 7-20.
- Mouratidis, K. (2021). Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being, *Cities*, 115, 103229.
- Nasiri, A., Ebrahimi, L., Ramezanipour, M., Bozorgmehr, K. (2024). Explaining the status of happy city criteria in urban planning, Case study of Salmanshahr city. *Geography*, 22(80), 1-18.
- Nazmfar, H., Vafadari Komarolya, D., Hamed SeyedBeiglou, M., Nasiri, S. (2024). Investigating Factors Affecting the Happiness of Citizens in Urban Parks with a Happy City Approach: A Mixed Method, *International Journal of Geoheritage & Parks*.

- Nguyen, P.-Y., Astell-Burt, T., Rahimi-Ardabili, H., Feng, X. (2021). Green space quality and health: a systematic review. *IJERPH* 18, 11028.
- Nisbet, E.K., Zelenski, J.M., Murphy, S.A. (2011). Happiness is in our nature: exploring nature relatedness as a contributor to subjective well-being. *J. Happiness Stud.* 12 (2), 303–322.
- Patino, J., Martinez, L., Valencia, I., Duque, J. (2023). Happiness, life satisfaction, and the greenness of urban surroundings, *Landscape and Urban Planning*, 237, 104811.
- Pavot, W., Diener, E. (2008). The satisfaction with life scale and the emerging construct of life satisfaction. *J. Posit. Psychol.* 3 (2), 137–152.
- Reyes-Riveros, R., Altamirano, A., De La Barrera, F., Rozas-Vásquez, D., Vieli, L., Meli, P. (2021). Linking public urban green spaces and human well-being: A systematic review, *Urban Forestry & Urban Greening*, 61, 127105.
- Rezaei, M. R., Oraki, P. (2024). Providing a tourism development model with emphasis on the happy city approach Case example: Yazd city. *urban tourism*, (), -.
- Rostami, R., Lamit, H., Khoshnava, M., Rostami, R. (2016). Successful public places: A case study of historical Persian gardens, *Urban Forestry & Urban Greening*, 15, 211-224.
- Rupprecht, Ch., Byrne, J., Garden, J., Hero, J.-M. (2015). Informal urban green space: A trilingual systematic review of its role for biodiversity and trends in the literature, *Urban Forestry & Urban Greening*, 14(4), 883-908.
- Schimmack, U., Diener, E., Oishi, S. (2009). Life-satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic: the use of chronically accessible and stable sources. *Assessing Well-being*. Springer, Dordrecht, pp. 181–212.
- Syamili, M.S., Takala, T., Korrensalo, A., Tuittila, E.-S. (2023). Happiness in urban green spaces: A systematic literature review, *Urban Forestry & Urban Greening*, 86, 128042.
- Tahmasebi moghadm, H., Jalilian, L., Vakili, Z., Rassoulzade, Z. (2024). Explaining the effective components of a happy city on the development of tourism in the metropolitan city of Isfahan. *Economic Geography Research*, 5(16), 46-62.
- Ulrich, R., Simons, R., Losito, B., Fiorito, E., Miles, M., Zelson, M. (1991). Stress recovery during exposure to natural and urban environments, *Journal of Environmental psychology*, 11(3), 201-230.
- UN (United Nations). (2019). *World Urbanization Prospects: The 2018 Revision (ST/ESA/SER.A/420)*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- UNECE (United Nations Economic Commission for Europe). (2021). *Sustainable Urban and Peri-Urban Forestry: An Integrative and Inclusive Nature-Based Solution for Green Recovery and Sustainable, Healthy and Resilient Cities*. Policy brief. New York. United Nations.
- greenery and mental wellbeing in adults: cross-sectional mediation analyses on multiple pathways across different greenery measures. *Environ. Res.*, 108535.
- UN-Habitat (United Nations Human Settlements Programme). (2022). *World Cities Report 2022*. United Nations Human Settlements Programme.
- Van den Berg, M., Wendel-Vos, W., van Poppel, M., Kemper, H., van Mechelen, W., Maas, J. (2015). Health benefits of green spaces in the living environment: A systematic review of epidemiological studies, *Urban Forestry & Urban Greening*, 14(4), 806-816.
- Wang, R., Helbich, M., Yao, Y., Zhang, J., Liu, P., Yuana, Y., Liu, Y. (2019). Urban greenery and mental wellbeing in adults: cross-sectional mediation analyses on multiple pathways across different greenery measures. *Environ. Res.*, 108535.
- WHO (World Health Organisation). (2017). *Urban green spaces: a brief for action*, Copenhagen: World Health Organisation Regional Office for Europe.
- Wu, W., Yao, Y., Song, Y., He, D., Wang, R. (2021). Perceived influence of street-level visible greenness exposure in the work and residential environment on life satisfaction: Evidence from Beijing, China, *Urban Forestry & Urban Greening*, 62, 127161.
- Yang, H., Chen, T., Zeng, Zh., Mi, F. (2022). Does urban green space justly improve public health and well-being? A case study of Tianjin, a megacity in China, *Journal of Cleaner Production*, 380(1), 134920.

Yousefpour Dokhaniyeh, A., Vafadari Komarolya, D. (2024). Analysis and Recognition of design indicators for planting ornamental plants in urban green spaces. *Journal of Natural Environment*, (), -.

Zelenski, J.M., Nisbet, E.K., (2014). Happiness and feeling connected: the distinct role of nature relatedness. *Environ. Behav.* 46 (1), 3–23.

Zeynalabedinzadeh, S., ezatpanah, B., Hosainzadeh Dalir, K. (2024). Investigating the Action of the Objective-Mental Components of the Happy City in Old and New Contexts with an Emphasis on the Sense of Place Belonging: The Case Study of old and New Texture Areas of Urmia Metropolis. *Geographical Planning of Space*, 14(2), 97-115.

Zhong, Zh., Chen, Zh. (2022). Urbanization, green development and residents' happiness: The moderating role of environmental regulation, 97, 106900.